Lausunto tulevaisuusvaliokunnalle / Tulevaisuusvaliokunta perjantai 08.02.2019 klo 10:00 / VNS 5/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Uskoakseni tämän lukijat ovat kiireisiä. Pidän lausunnon lyhyenä - tarvittaessa kerron aiheesta lisää.

1 Algoritminen vallankäyttö

Mitä ostat, mitä näet, mitä luet, ketä äänestät? Kun yhä useampi asia on siirtynyt ja siirtyy digitaaliseksi, algoritmisen vallankäytön merkitys kasvaa. Ohjelmoidut robotit suosittelevat hienovaraisesti tai suorastaan ohjaavat meitä verkossa ja sosiaalisessa mediassa tietyille urille ja poluille. Yksinkertaisimmillaan se on sitä, mitä vaikkapa google tarjoaa meille, kun etsimme tietoa hakusanalla soteuudistus tai maahanmuutto. Viekö google vaikkapa maahanmuutosta kiinnostuneen nuoren kohutulle äärisivustolle vai perinteisen median pariin. Tai minkä puolueen vaalimainoksia juuri minulle kohdentuu ja kohdennetaan? Näenkö vain kissavideoita yhteiskunnallisen keskustelun sijaan? Ohjataanko minua s-ryhmän vai lidliin? Millaisen profiilin työnantajan käyttämä algoritmi luo minusta ja sinusta? Entä tekeekö jonkin maan tiedustelualgoritmit valtiotieteen tutkijasta kansallisen uhan? Mikrotargetoinnista ja algoritmisesta vallasta hyötyvät mainostajat mutta se voi olla myös poliittisen vallankäytön vahva väline. Ylen New Labia vetävää Jukka Nivaa siteeraten: “Poliittisessa vallankäytössä loppuun asti viety mikrotargetointi luo tilanteen jossa samoissa vaaleissa äänestävät ihmisryhmät kokevat vaalien teemat täysin erilaisina, niin erilaisina, ettei teemoista ole mahdollista edes keskustella muiden ihmisryhmien kanssa. Kärjistäen voi sanoa, että ihmiset elävät fyysisesti samassa yhteiskunnassa, mutta virtuaalimaailmassa täysin erilaisissa yhteiskunnissa, joissa on täysin erilaiset ongelmat. Vielä huonompi tilanne on jos mikrotargetoidulla viestinnällä voidaan vähentää joidenkin ihmisryhmien halukkuutta osallistumiseen, vaikkapa äänestämiseen.”
Näistä aiheista käydään asiantuntijakeskustelua, mutta tietoa on vasta asiantuntijoilla. Ongelma on algoritmisen vallan läpinäkymättömyys. Emme tiedä, miten meitä ohjataan, vaikka ymmärtäisimme periaatteet. Emme voi myöskää luottaa siihen, että algoritminsen vallan käyttäjät olisivat huolissaan algoritmin tasa-arvosta tai eriarvoistavista vaikutuksista. Saati että kukaan valvoisi sitä.

2 Osaajien houkutteleminen

Tarvitsemme tulevaisuudessa osaavaa työvoimaa yrityksille. Aihe ei ole uusi. Suomi on aivovuodossa pakkasella. Meiltä lähtee koulutettua väkeä. Samaan aikaan yhteiskunnallinen ilmapiiri kiristyy maahanmuuttajia kohtaan. Miten saamme houkulteltua ulkomaisia osaajia Suomeen? Miten saamme akateemisesti koulutetut ulkomaille lähtevät osaajat takaisin jossain vaiheessa työuraansa? Miten saamme koulutettua työvoimaa houkuteltua Suomeen? Jos esitämme vaatimuksia (jotka toivottavasti jäävät vain heittelyksi) vaikkapa siitä, että jokaisen oleskeluluvan saajan pitää osata Suomea, emme saa parhaita osaajia.

Yksinkertaistettuna kysymys kuuluu: Miksi espanjalainen koodaaja valitsisi työpaikan Suomesta eikä Saksasta tai Ruotsista?
Esitän nämä erityisesti eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle, koska maahanmuutto on ylipolitisoitu. Se uhkaa jo Suomen talouden tulevaisuutta ja sitä kautta koko maan taloutta.

3 Ilmastomuutosskenaariot

Erilaisia ilmastonmuutoskenaarioita on tehty paljon. Työ ilmastomuutoksen torjumiseksikin on käynnissä. Ja ennustaminen, varsinkin tulevaisuuden ennustaminen, on vaikeaa. Silti erilaisia skenaarioita, joissa ilmastonmuutoksen ja globaalin lämpenemisen vaikutuksia on otettu huomioon, pitäisi tehdä enemmän. Näitä on vuosien varrella tehty, mutta tilannekuva on muuttunut moneen otteeseen. Millaisia vaikutuksia globaalilla lämpenemisellä on ruoan hintaan? Millaisia vaikutuksia energiaan? Maahanmuuttoon? Kulutusvalintoihin? Lainsäädäntöön? Skenaariotyötä tarvitaan lisää.

Heikki Valkama
Sisältöpäällikkö
Ylen uutis- & ajankohtaistoimitus
p. 045 247 8842
heikki.valkama@yle.fi